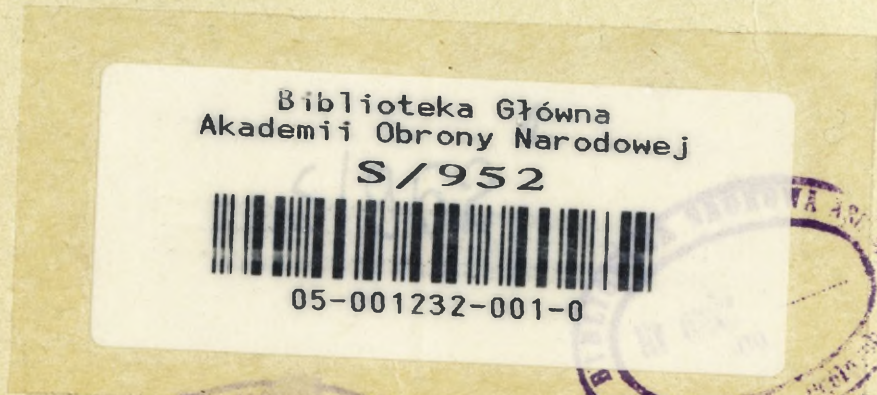

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

INSTYTUT BADAŃ STRATEGICZNO-OBRONNYCH

Do użytku służbowego

**OGÓLNY PROJEKT KONCEPCYJNY SYMULACYJNEGO
KOMPUTEROWEGO MODELU SYSTEMU ŁĄCZNOŚCI
JAKO ELEMENTU MODUŁU „KIEROWANIE”**

12839

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

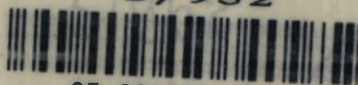
INSTYTUT BADAŃ STRATEGICZNO-OBRONNYCH

Do użytku służbowego

**OGÓLNY PROJEKT KONCEPCYJNY SYMULACYJNEGO
KOMPUTEROWEGO MODELU SYSTEMU ŁĄCZNOŚCI
JAKO ELEMENTU MODUŁU „KIEROWANIE”**

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

S/952

05-001232-001-0

12839

WARSZAWA

1986

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im.gen.broni K.Świerczewskiego

Do użytku służbowego

ppłk prof.dr hab.inż. Piotr SIENKIEWICZ
ppłk.doc.dr hab. Waldemar BRZOSTEK
ppłk dr Andrzej WŁODARSKI

"OGÓLNY PROJEKT KONCEPCYJNY SYMULACYJNEGO KOMPUTEROWEGO
MODELU SYSTEMU ŁĄCZNOŚCI JAKO ELEMENTU MODUŁU "KIEROWANIE"

5/952¹

Warszawa, 1986

1. Wprowadzenie

- 1.1. Zgodnie z przyjętymi ustaleniami prace nad modułem KIEROWANIE podzielono na etapy związane z projektowaniem poszczególnych cząstkowych symulacyjnych komputerowych modeli określonych podsystemów SK.
- 1.2. W pierwszej kolejności opracowano ogólny model koncepcyjny systemu łączności, realizującego funkcje zbierania i przesyłania informacji pomiędzy określonymi nadawcami i odbiorcami informacji.
- 1.3. Rozpatrywany jest system łączności radiowej i/lub przewodowej, który zaspakaja potrzeby informacyjne określonych użytkowników (osób funkcyjnych, organów decyzyjnych).
- 1.4. W modelu odwzorowywane są realne warunki działania systemu w postaci tzw. procesów wymuszeń (różnorodnych losowych zakłóceń).
- 1.5. Opracowano model łączności w konwencji systemu obsługi masowej. Jest to model stochastyczny, tj. odwzorowujący stochastyczne (losowe) procesy zgłoszeń, wymuszeń, obsługi itp.
- 1.6. Zaprojektowano liczne procedury statystycznego opracowania danych wyjściowych, pozwalające na obliczanie wartości pożądaných wskaźników oceny efektywności.
- 1.7. Za pomocą modelu mogą być badane różne warianty organizacji i technicznego wyposażenia systemu łączności.

2. Opis symulacyjnego komputerowego modelu systemu łączności

- 2.1. Model systemu łączności z reguły przedstawia się w postaci grafu spójnego, skierowanego i symetrycznego, którego wierzchołkom odpowiadają węzły łączności /Wł/, a łukom wiązki kanałów /WK/ łączących te węzły.
- 2.2. Przy konstrukcji modelu przyjęto następujące założenia i ograniczenia:
  - a) Maksymalna liczba węzłów łączności (ściśle uzależniona od mocy obliczeniowych komputera) może wynosić od kilkunastu do kilkudziesięciu węzłów;

- b) Każdy węzeł łączności może występować jako:
- źródło obciążenia w postaci strumienia zgłoszeń - jest to źródło obciążenia (Wł początkowy);
  - odbiornik wiadomości (Wł końcowy);
  - komutacyjny nazywany często tranzytowym (Wł tranzytowy).
- c) Połączenia węzłów dokonywane są kolejno:
Wł początkowy - Wł końcowy bądź Wł początkowy - Wł tranzytowy ... - Wł końcowy.
- d) Przychodzące zgłoszenia są zapamiętywane w węzłach łączności.
- e) W każdym Wł znajduje się informacja o wolnych, zajętych i uszkodzonych - wyjściowych kanałach łączności.
- f) Czas połączeń w węzłach łączności uważa się za bardzo krótki w porównaniu z czasami innych czynności w sieci łączności i pomija się go.
- g) Węzły łączności traktuje się jako niezależne.

2.3. Działanie modelu systemu łączności jest odzwierciedleniem procesów pojawiania się zgłoszeń/generowania źródeł-początkowych i końcowych Wł oraz ich obsługi związanej z rozstawianiem łączy, określeniem ich dostępności oraz zablokowaniem łączy na czas przekazywania wiadomości, bądź zapisaniem zgłoszenia do kolejki, bądź stratę zgłoszenia w zależności od przyjętej dyscypliny obsługi.

2.4. Śledzenie zachowania się zgłoszeń w poszczególnych relacjach łączności jest możliwe dzięki obserwowalności i mierzalności atrybutów zgłoszenia, którymi są:

- czas nadejścia zgłoszenia;
- źródło zgłoszenia /Wł początkowy/;
- odbiornik wiadomości /Wł końcowy/
- rodzaj emisji;
- czas trwania zgłoszenia;
- czas zakończenia zgłoszenia /seansu łączności/.

- 2.5. Model działania systemu łączności jest więc uporządkowaną reprezentacją procesów pojawiania się, obsługiwania i znikania zgłoszeń oraz ich wzajemnych powiązań, obserwowanych w określonych chwilach czasowych zwanych czasem symulacyjnym.
- 2.6. Zakłada się, że model funkcjonowania systemu łączności powinien posiadać budowę modułarną. Modularność modelu ma uzasadnienie logiczne -zapewnia elastyczną realizację procesów, umożliwia wszechstronne badanie modelu oraz jego modyfikowanie w sposób nie wywierający wpływu na opracowanie innych modułów.
- 2.7. W przedstawionej koncepcji modelu /rys.1/ wyróżniono dwa typy modułów - systemowe i pomocnicze. Moduły systemowe modelują określone funkcje /operacje/ logiczne systemu i jego elementów, reprezentują pewną część badanego systemu i jego otoczenia.
- 2.8. Moduły pomocnicze mimo że są integralną częścią modelu, nie reprezentują funkcji systemu w sposób bezpośredni. Są one modułami niesystemowymi, specyficznymi wyłącznie dla modelu, a nie systemu /np. generatory liczb losowych/.
- 2.9. Do modułów systemowych należą :
- a) moduł główny /procesor/ ;
  - b) moduł generacji zgłoszeń i określania ich atrybutów;
  - c) moduł generacji wymuszeń zewnętrznych i wewnętrznych systemu;
  - d) moduł obsługiwania zgłoszeń;
  - e) moduł likwidacji zgłoszeń.
- 2.10. Do modułów pomocniczych zaliczono:
- a) moduł wprowadzania i wstępnej obróbki danych wejściowych;
  - b) moduł gromadzenia i opracowywania danych o badanym systemie;
  - c) moduł wyprowadzania danych wyjściowych.
- 2.11. Moduł główny (procesor) . Przeprowadza model przez kolejne procesy pojawiania się, obsługiwania i likwidowania zgłoszenia oraz zapewnia wykonanie niezbędnych obliczeń związanych z wyznaczaniem wskaźników sprawności działania systemu.

2.12. Moduł generacji zgłoszeń i określania ich atrybutów

Moduł ten stanowi sekwencję submodułów oraz pewnych procedur obliczeniowych. W module tym są realizowane operacje:

- generowanie interwału czasowego /generator rozkładu wykładniczego/ pomiędzy zgłoszeniami o numerach z i $z-1$ jako $\Delta t_{z, z-1}$;

- obliczenie czasu nadejścia zgłoszenia z zależności

$$t_{nz} = t + \Delta t_{z, z-1}$$

- generowanie czasu trwania zgłoszenia na podstawie przyjętego rozkładu bądź dystrybuanty empirycznej.

2.13. Moduł generacji wymuszeń zewnętrznych i wewnętrznych systemu.

Moduł ten generuje rodzaj jednego z niżej wymienionych wymuszeń na podstawie zadanej dystrybuanty empirycznej tj.:

- wymuszenia wynikające z zakłóceń pochodzących od środków łączności własnych i nieprzyjaciela;
- wymuszenia wynikające z działań bojowych; zwijanie rozwijanie, przemieszczanie środków łączności ;
- wymuszenia wynikające ze zmian warunków propagacji fal radiowych;
- wymuszenia wynikające z błędów dokumentacji eksploatacyjnej ;
- wymuszenia wynikające ze stresów i zmęczenia załóg;
- wymuszenia wynikające z uszkodzeń i zniszczenia środków łączności;
- wymuszenia wynikające z wybuchów jądrowych;
- wymuszenia wynikające z zakłóceń celowych nieprzyjaciela.

2.14. Moduł obsługi zgłoszeń

Moduł ten sprawdza dostępność drogi połączeniowej i w przypadku jej dostępności określa czas jej zajętości równy czasowi trwania zgłoszenia. Natomiast w przypadku jej niedostępności określa przyczynę, tj. zajętość przez

ważniejsze zgłoszenie, bądź działanie jednego z wyżej wymienionych wymuszeń, bądź możliwość przekazania wiadomości inną drogą. W przypadku braku takiej możliwości wpisuje zgłoszenie do kolejki zgłoszeń oczekujących bądź likwiduje go wpisując do rejestru zgłoszeń straconych.

2.15. Moduł likwidacji zgłoszenia

Uaktywnienie modułu następuje każdorazowo po określeniu czasu nadejścia kolejnego zgłoszenia t_{nz} . W wyniku działania tego modułu zostają wykreślone z "tablicy zgłoszeń w toku" wszystkie zgłoszenia, których czas zakończenia jest mniejszy od czasu nadejścia aktualnego zgłoszenia, oraz wykreślenie z rejestru zgłoszeń oczekujących na obsługę w kolejce tych zgłoszeń, które się zdezaktualizowały.

2.16. Moduły gromadzenia i opracowania danych o badanym systemie oraz wyprowadzenia danych wyjściowych

realizują operacje związane z aktualizowaniem zbiorów statystycznych opisujących strony systemu związane z generowanym ruchem, jak i jego obsługą pozwalające na określenie w czasie symulowanym między innymi:

- a) liczbę wygenerowanych zgłoszeń w całym systemie i w poszczególnych relacjach;
- b) liczbę zgłoszeń obsłużonych;
- c) liczbę zgłoszeń nieobsługiwanych z podaniem przyczyny;
- d) liczbę jednocześnie czynnych rodzajów łączności;
- e) przerwy włączności w poszczególnych relacjach i przyczyny ich występowania;
- f) współczynnik efektywności funkcjonowania systemu łączności jako stosunek liczby obsłużonych zgłoszeń do liczby zgłoszeń wygenerowanych;
- g) współczynnik obciążenia poszczególnych relacji jak i całego systemu mierzony stosunkiem czasu zajętości wynikającej z obsługi zgłoszeń do czasu symulowanego.
- h) inne informacje opisujące stan systemu w dowolnym momencie czasu symulowanego (np. przeciętny czas realizacji dowolnego zadania).

2.17. Moduł wprowadzania i wstępnej obróbki danych wejściowych

Moduł zapewnia wprowadzenie danych wejściowych opisujących system łączności, bądź ich aktualizacji jak również dokonuje ich wstępnej obróbki w postaci przygotowania dystrybuant empirycznych z zakresu obciążenia ruchu w poszczególnych relacjach, niezbędnych do generowania odstępu czasowego oraz źródeł zgłoszeń.

2.18. Submoduł generowania odstępu czasowego pomiędzy dwoma kolejnymi zgłoszeniami.

Odstępy czasowe $\Delta t_{z,z-1}$ uzyskuje się z generatora liczb losowych o rozkładzie wykładniczym. Parametr rozkładu wyznacza się na podstawie wektora natężenia ruchu a oraz średniego czasu trwania zgłoszenia $\bar{T}_r$

$$\lambda = \frac{\sum_{i=1}^K a_i}{T_r}$$

2.19. Submoduł generowania źródła zgłoszenia

Moduł ten generuje liczby całkowite z przedziału $/1, k/$, które są numerami węzłów łączności.

Prawdopodobieństwo zdarzenia, że relacja k będzie źródłem zgłoszenia określa zależność:

$$P_k = \frac{a_k}{\sum_{i=1}^K a_i}$$

2.20. Submoduł czasu trwania zgłoszenia

Czas trwania zgłoszenia t_r uzyskuje się na podstawie dystrybuanty oraz liczb L_g uzyskiwanych z generatora liczb losowych o rozkładzie równomiernym na przedziale $/0,1/$. Dystrybuanta empiryczna po rozpisaniu przyjmuje postać:

$$[t_{1,p_1}, \dots, t_{w,p_w}, \dots, t_{n,p_n}]$$

gdzie:

$$P_w = P / t_r \leq t_w / t_r = 1 - e^{-\frac{1}{t_r} t_w}$$

Jeśli L_g jest liczbą losową z generatora rozkładu równomiernego, wówczas :

$$t_r = t_w \text{ wtedy i tylko wtedy gdy } P_w = L_g$$

2.21. Zachowanie się poszczególnych modułów w trakcie realizacji eksperymentu symulacyjnego można prześledzić na przedstawionym schemacie algorytmu symulacji systemu łączności.

Dane wejściowe

a/ Dane opisujące sieć łączności

LR - liczba relacji ≤ 200 - zmienna typu I

Dla każdej relacji $i = 1, \dots, LR$

NR_i - nr relacji - zmienna typu I

LK_i - liczba korespondentów - zmienna typu I

A_i - natężenie ruchu - zmienna typu R

RE - rodzaj emisji - zmienna typu I

RM_i - minimalna długość linii łączności - zmienna typu R

RMA_i - maksymalna długość linii łączności - zmienna
typu R

PU_i - moc promieniowania - zmienna typu R

Dla każdego korespondenta w sieci $j = 1, \dots, LK_i$

$\left. \begin{matrix} x_{ij} \\ y_{ij} \end{matrix} \right\}$ współrzędne punktów rozmieszczenia
radiostacji - zmienne typu R

b/ Dystrybuanty czasu trwania zgłoszeń w zależności od rodzaju emisji

$[t_i', p_i']$ $i=1, 20$

$[t_i'', p_i'']$ $i=1, 20$

$[t_i''', p_i''']$ $i=1, 20$

- zmienne typu R

c/ Dystrybuanta rodzaju wymuszeń

$[w_i, p_i]$ $i=1, 10$

d/ Prawdopodobieństwo występowania poszczególnych wymuszeń

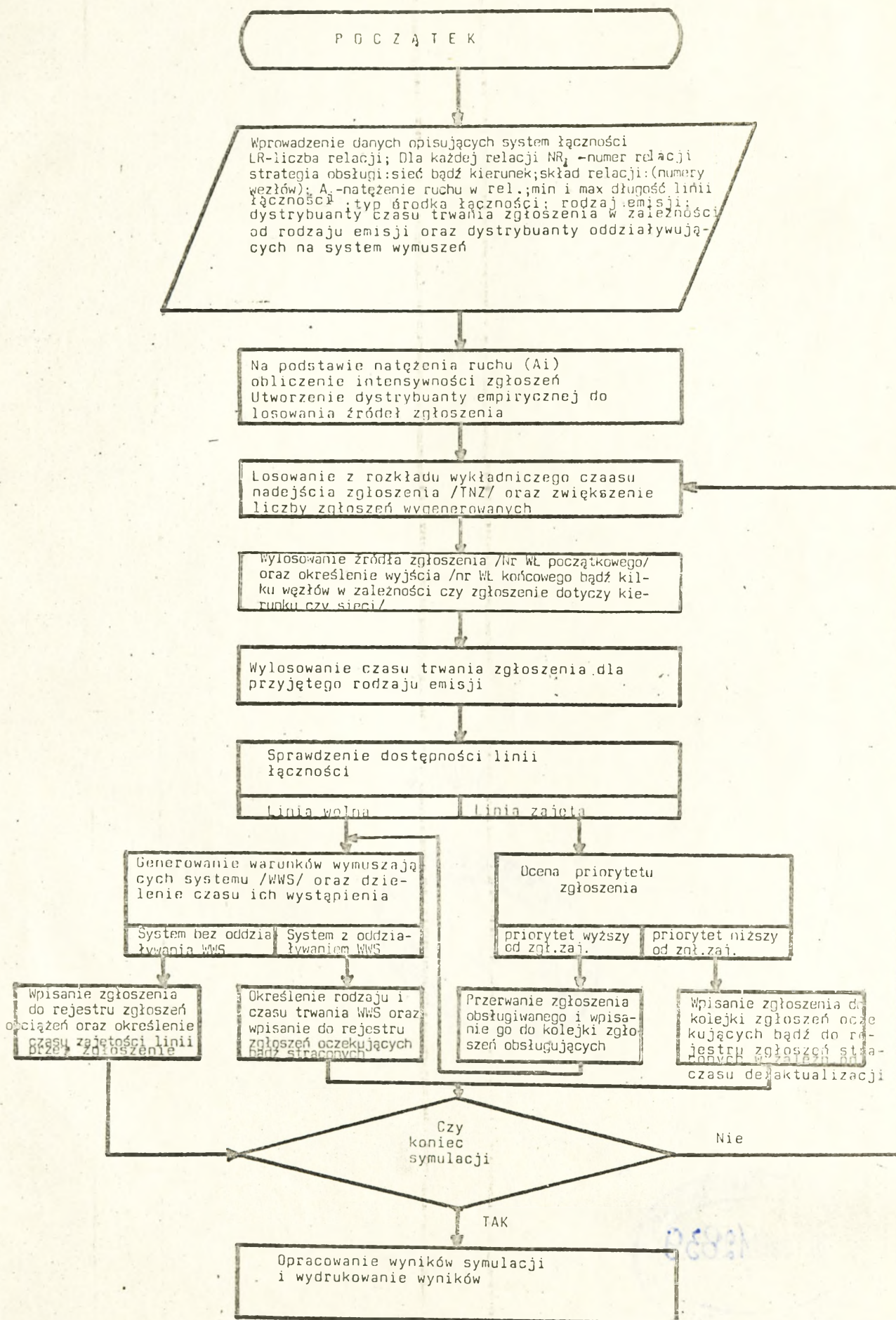
$[p_i]$ $i=1, 10$ - zmienne typu R

e/ Średni czas trwania zgłoszenia w sieci

$\bar{T}$ - zmienna typu R

3. Uwagi końcowe

- 3.1. Symulacyjny komputerowy model systemu łączności był przedmiotem weryfikacji logicznej, a także wstępnych eksperymentów. Uzyskano poprawne rezultaty, odpowiadające założonym celom modelowania SK.
- 3.2. Przewiduje się w 1987 r. oprogramowanie modelu w języku FORTRAN i dokonanie eksperymentów symulacyjnych na EMC IRIS-80.
- 3.3. W 1987 r. zostanie ponadto opracowany projekt koncepcyjny symulacyjnego komputerowego modelu systemu rozpoznania; model zostanie oprogramowany w 1988 r.
- 3.4. W 1988 r. zostanie opracowany projekt koncepcyjny systemu informatycznego oraz systemu dezinformowania. Modele tych systemów zostaną oprogramowane w 1989 r.
- 3.5. W 1989 r. zostanie opracowany pełny, kompleksowy model systemu kierowania, stanowiący integrację w/w modeli cząstkowych.
- 3.6. Na przełomie 1989/1990 r. przeprowadzone zostaną eksperymenty ze zintegrowanym modelem systemu kierowania jako modułem ogólnego MODELU-1.

Rys. Algorytm programu symulacyjnego w systemie łączności

1232

